

Een dagje in de duinen bij Bergen

LEO SPRUYT

Een dagje in de duinen. Hoe is dat anno 2009? Op een mooie meimorgen liep ik met een van de grootste natuurvrienden die ik ken door het duingebied ten zuiden van Bergen aan Zee, richting Egmond.

Ons doelwit was de blauwborst: een mooi, grappig vogeltje met een onwaarschijnlijk fel blauw borstje, die de laatste jaren steeds op dezelfde plek opduikt, vlak bij kleine zoetwatervennen. We waren er zeker van dat we die te horen zouden krijgen, want wat zingen betreft weet een blauwborst van geen ophouden. Omdat het nog mei was, hoorden we van alle kanten volop nachtegale zingen. Meidoorns stonden uitbundig sneeuwwit in bloei. Hele valleien waren bezaaid met duinroosjes, die zeer algemeen zijn in dit type kalkrijke duinen. De bloemen zijn mooi en geuren verrukkelijk.

Lyrisch

In dit duingebied kun je ook wat zeldzamere planten aantreffen: wat te denken van het maanvarentje? Die zie je toch niet vaak... Hier en daar troffen we walstrobremraap, een parasiet die zich voedt uit de wortels van glad walstro en echt walstro. Dat walstro kwijnt daardoor enigszins, maar kan er wel tegen.

De blauwborst is sinds enkele jaren een vaste broedvogel in onze duinen (foto: Jan Hendriks).

In de buurt van de vennetjes troffen we de rietorchis in forse aantallen. Maar helaas geen blauwborst... We hoorden en zagen grasmusen, boompiepers en boomleeuweriken. De veldleeuwerik wordt in de wijde omgeving niet meer aangetroffen, ook niet in de weidegebieden achter de duinen. Hoe jammer is het toch, dat uitgerekend deze 'herauten van het voorjaar' verdwenen zijn. Gelukkig hoeft Thijsse dit niet meer mee te maken: die werd helemaal lyrisch als hij over de veldleeuwerik schreef. En terecht.

Deze duinen vormden vroeger een ideaal broedgebied voor wulpen. Een wulp zou je "de meneer Foppe van de duinen" kunnen noemen: als hij in de verte iemand aan ziet komen, gaat-ie er – voor de zekerheid – maar vast van door. Hele schuwe vogels zijn het eigenlijk, die door hun grootte en gejodel toch behoorlijk de aandacht trekken.

Vlinders

Als je hier een beetje oplet, kun je de sint-jacobsvlinder op de bodem zien zitten, met die opvallende zwarte vleugels met donkerrode stippen. Opvallend is ook, dat 2009 in heel Nederland een zeldzaam grote invasie van distelvlinders te zien geeft. In dit duingebied zijn ze sinds begin mei alomtegenwoordig. Opmerkelijk, want dit fragiele diertje komt helemaal uit Noord-Afrika over de Alpen hier naartoe gevlogen, wat toch een hele prestatie is, als je bedenkt dat dit een afstand van meer dan tweeduizend kilometer is.

Konijnen en konijneneters

In het hele gebied troffen we zeer veel konijnenkeutels. Sommige konijnen lieten zich ook zien: als je een tijdje rustig blijft zitten, val je als mens niet meer op. Dan komen ze tevoorschijn. Dit is heel goed nieuws, want de afgelopen twintig jaar was het duinkonijn vrijwel uitgestorven, ten gevolge van het dodelijke VHS-virus. Blijkbaar is ook hier eindelijk sprake van een behoorlijke resistentie.





De kans op een ontmoeting met de vos is tegenwoordig in de duinen vrij groot (foto: Piet Broekhof).

Hebben die konijnen dan niets meer te vrezen? Natuurlijk wel. Er struinen nogal wat vossen rond. Dat kun je aflezen aan de drollen die we her en der zagen liggen. Ook gesloopte meeuwenkarkassen getuigden van de aanwezigheid van de vos. Op de konijnenpopulatie heeft de vos, zo te zien, kennelijk geen al te slechte invloed.

Vergeet echter niet, dat vossen nogal wat andere prooidieren op het menu hebben staan: veldmuizen, insecten, wormen, vogels die op de grond broeden, vruchten en aas.

Konijnen hebben hier ook gevaar te duchten van de havik, die in de buurt van Schoorl een nest heeft en verzot is op duinkonijn. Het is amper vijf minuten vliegen en dan is de havik in een driesterrenrestaurant!

Begrazing, maar door wie?

Een relatief nieuw zoogdier in onze duingebieden is de Schotse Hooglander. Grote bruine stieren en koeien, die er heel vervaarlijk uitzien met hun enorme horens, maar voor wie je in feite geen stap opzij hoeft te zetten. Ze zijn nogal dom en ongevaarlijk, behalve misschien als je ruzie zoekt. Maar waarom zou je? Ze zijn destijds geïntroduceerd om de vergrassing tegen te gaan. Die vergrassing werd mede veroorzaakt door de ineenstorting van de

konijnenpopulaties. Konijnen houden de grasvegetatie immers het liefst zo kort mogelijk. Duingebieden met hoge grassen zijn voor hen geen goed leefgebied, want overal dreigt gevaar. Het is daarom de vraag of die Schotse Hooglanders nog wel nut hebben, nu de konijnen weer massaal zijn teruggekeerd. Eigenlijk lopen ze alleen nog maar in de weg. Het oorspronkelijke idee van de beheerders was trouwens ook een "tijdelijke, maar noodzakelijke maatregel" om de vergrassing tegen te gaan. Volgens dr. ir. Jasja Dekkers van de zoogdiervereniging VZZ klopt onze redenering wel. Hij merkt op, dat in de Amsterdamse Waterleidingduinen alweer runderen zijn afgevoerd: "Dat waren trouwens gewone Hollandse koeien, maar uiteindelijk moesten ze worden bijgevoerd, omdat ze niks meer te eten hadden." Dit stemt tot nadenken. Het valt te hopen dat ook de beheerder PWN van het hierboven beschreven duingebied in zo'n geval op tijd maatregelen neemt.

LEO SPRUYT IS ZELFSTANDIG SCHRIJVER EN JOURNALIST